

Kend dine fluer

Bekæmpelse: Nye regler gør kemisk fluekontrol dyrt for økologer

Af dyr læge Torben Werner Bennisgaard,

BoviCura, Medlem af Dyr læger & Ko

Fra 2022 skal mælken kasseres i 48 timer efter enhver behandling med veterinærmedicin i økologiske besætninger. Hidtil har mange økologer behandlet køerne en eller flere gange for fluer med pour on medicin i løbet af sensommeren.

De nye regler gør disse behandlinger meget dyrere. God hygiejne, gyllefluer, snyltehvepse og forskellige andre tiltag kan reducere problemet, men det kræver, at man starter, før problemet er synligt, og at man har styr på, om fluerne udklækkes i stalden eller på marken.

Alternativer til insektmidler

Mens det har været muligt at anvende pour-on insektmidler til køerne uden at holde mælken tilbage, har motivationen til at finde nye løsninger på flueproblemerne haft ret lav prioritet. I mange besætninger er der dog succes med forstøvningsanlæg ved ædepladser og opsamlingsplads. Kraftig og målrettet ventilations ved malkebotter og opsamlingsplads kan også hjælpe. Ofte kan hensynet til fugt og træk i malkestalden for malkerne dog skulle opvejes mod fordelene ved at køerne står mere roligt under malkningen.

De vigtigste fluer

Stuefluen generer mest, fordi den findes i enorme antal. Den klækkes i gødning og fugtig strøelse og foderrester. Ved 20 grader i underlaget tager det knap tre uger fra æg til voksen flue, men når temperaturen når op på 35 grader er en ny generation klar på blot syv dage.

Hvis man vil undgå fluer fra kalvebokse eller kælvningsboks, skal man altså muge ud mindst en gang om ugen. Kalvebokse med mælkefodrede kalve foretrakkes klart af fluerne. Skal man prioritere den hyppige udmugning er det altså kalveboksene, der er vigtigst. Sørg for overdæk-

ning af gødningsstakke tæt på stalden. Og så er det vigtigt at undgå, at gødning eller gødmelt foder ligger uforstyrret. Da mange af fluerne klækkes i stalden, er brugen af gyllefluelarver i gyllen og snyltehvepse i strøede arealer ganske effektivt. Disse metoder skal starte lang tid før fluerne er et problem. Start gerne i marts og senest i starten af maj.

Stikfluen sidder på benene

Sidder der fluer på benene af dyrene, vil man ofte kunne se at de er lidt mindre og lysere i farven end stuefluen. Det er dog meget svært at se forskel. Det er stikfluer, Stomoxys cal-

citrans, som med deres bid kan genere køerne voldsomt. Disse fluer klækkes ligesom stuefluerne i fugtige områder inde og ude. Overalt, hvor der er forrådnende plantematerialer, vil stikfluen lægge sine æg. Om nødvendigt kan de flyve væk fra køen og senere vende tilbage, f.eks. når køerne kommer ind til malkning.

Bekæmpelsen minder meget om kontrollen med stuefluen, da den udklækkes de samme steder. Ofte topper antallet af stikfluer først i september til oktober. På dette tidspunkt kan de være særligt aggressive, da de trækker ind i stalden, hvor der er varme end ude og samles på køerne for at sugе blod. Ligesom stuefluen kan biologisk kontrol med snyltehvepse være et effektivt våben mod stikfluen.

Plantagefluen og efterårsfluen – stikker ikke, men smitter

Plantagefluen, *Hydrotaea irritans*, og efterårsfluen, *Musca autumnalis*, findes normalt på hovedet af dyrene. De tiltrækkes af fårevæske men suger også gerne væske fra små sår og rifter. De udklækkes i kokasser på marken, og gyllefluer og snyltehvepse i stalden har derfor ingen effekt. Plantagefluen er sandsynligvis en vigtig årsag til sygdomme som øjenbetændelsen Pink Eye og fluemastitis hos kvier og goldkøer. Det er ikke plantagefluen selv, der laver sår på

Man kan også med fordel anvende snyltehvepse i strøede arealer. Start gerne i marts og senest i starten af maj. Foto: BoviCura.

Dyrlæger & Ko består af 28 kvægpraksis og knap 125 professionelle kvægdyrlæger fordelt over hele landet. Vi har vores daglige gang i knap 1.600 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilser således over 50% af den samlede malkekvægsbestand i Danmark.

Læs mere på
www.dyrlaegerogko.dk
eller på
www.facebook.com/dyrlaegerogko

Da mange af fluerne klækkes i stalden, er brugen af gyllefluelarver i gyllen ganske effektivt. Disse metoder skal starte lang tid før fluerne er et problem. Start gerne i marts og senest i starten af maj. Foto: BowiCura.

patterne, men hvis der er rifter eller stik fra myg, mitter eller stikfluer, vil de flyve ned til yveret og suge af sårene og dermed overføre bakterier.

Den lille stikflue – på ryggen og bugen

Den lille stikflue, *Haematobia irritans*, kan volde store problemer. Ligesom plantagefluen lægger den udelukkende sine æg i kokasser. I modsætning til andre fluer forlader den så vidt muligt aldrig koen. Hver flue kan tage op til 40 måltider blod fra koen hver dag. Faktisk vil halvdelen af stikfluerne være døde indenfor to timer uden et blodmåltid. Den lille stikflue sidder

typisk under bugen eller på ryggen af køerne. Ofte vil man se køerne stå og lave sammentrækninger af huden samtidig med at de står og sparker sig under bugen og vifter med hælen. I slemme tilfælde vil køerne klumpe sammen på marken. Hvis der er skygge på marken, vil det ofte være der, køerne klumper sammen. Den lille stikflue er en af de vigtigste årsager til fluemastitis, da de ikke bare kan bære bakterierne, men også kan bidde gennem huden på patterne.

Den svære bekæmpelse

Med systematisk fjernelse af foderrester og gødning suppleret med rovfluer og snyl-

tehvæpse kan man nå langt med fluekontrol. Besætninger med dyr på græs kan dog fortsat have store udfordringer med plantagefluen og den lille stikflue. En række løsninger er opfundet men kun dårligt dokumenteret. I USA er der lanceret en flue-støvsuger "Cow Vac" i et forsøg på at reducere især antallet af den lille stikflue. Konstruktionen kan fange op til 20 procent af stikfluerne, når køerne går igennem. Andre mere manuelle fælder, som køerne går igennem, har også givet succes i nogle besætninger. Der findes snyltehvepse, der angriber fluelarverne i kokasser på marken, men de markedsføres ikke i

Danmark i øjeblikket. Et andet råd er brug af diatomejord i foderet. Dette er heller ikke tilgængeligt til priser og i mængder, der egner sig til malkekøer på nuværende tidspunkt. Der er derfor et stort behov for at få udviklet, afprøvet og markedsført nye produkter til at kontrollere disse fluearter.

Læs mere om en landmands erfaringer med fluebekæmpelse på kvaegplus.dk